

I OSNOVNE ODREDBE

II MERE ZA RANO OTKRIVANJE NEWCASTLE BOLESTI KOD ŽIVINE

Sumnja na pojavu Newcastle bolesti

III MERE ZA SPREČAVANJE ŠIRENJA, SUZBIJANJA I ISKORENJIVANJA NEWCASTLE BOLESTI KOD ŽIVINE

Potvrda Newcastle bolesti

Mere na gazdinstvu na kome se drži dva ili više odvojenih jata

Epizootiološki uviđaj

Kontaktna gazdinstva

Mere na zaraženom i ugroženom području

Praćenje kretanja

Dezinfekcija

Laboratorijsko ispitivanje

Obaveštavanje

Laboratorija

Vakcinacija

Hitna vakcinacija

Upotreba pomija

IV MERE ZA RANO OTKRIVANJE, SPREČAVANJE ŠIRENJA, SUZBIJANJA I ISKORENJIVANJA NEWCASTLE BOLESTI KOD SPORTSKIH GOLUBOVA I PTICA KOJE SE DRŽE U ZATOČENIŠTVU

V KRIZNI PLAN

VI PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Prilog 1 - POSTUPAK ČIŠĆENJA I DEZINFEKCIJE ZARAŽENOG IMANJA

Prilog 2 - DIJAGNOSTIČKI POSTUPCI ZA POTVRDU I DIFERENCIJALNU

DIJAGNOSTIKU NEWCASTLE BOLESTI

Poglavlje I. - UZIMANJE I OBRADA UZORAKA

Poglavlje II. - IZDVAJANJE VIRUSA

Poglavlje III. - DIFERENCIJALNA DIJAGNOSTIKA

Poglavlje IV. - BRZI TESTOVI ZA OTKRIVANJE VIRUSA I ANTITELA ZA VIRUS

NEWCASTLE BOLESTI

Poglavlje V. - HEMAGLUTINACIJSKI (HA) TEST

Poglavlje VI. - TEST INHIBICIJE HEMAGLUTINACIJE (IH)

Poglavlje VII. - TEST INDEKSA INTRACEREBRALNE PATOGENOSTI

Poglavlje VIII. - TEST SPOSOBNOSTI FORMIRANJA PLAKA

Prilog 3 - NEWCASTLE BOLEST SPORTSKI GOLUBOVI I PTICE KOJE SE DRŽE U ZATOČENIŠTVU

Prilog 4 - SADRŽINA KRIZNOG PLANA

PRAVILNIK

O UTVRĐIVANJU MERA ZA RANO OTKRIVANJE, DIJAGNOSTIKU, SPREČAVANJE ŠIRENJA, SUZBIJANJE I ISKORENJIVANJE ZARAZNE

BOLESTI ATIPIČNA KUGA ŽIVINE

("Sl. glasnik RS", br. 95/2009)

I OSNOVNE ODREDBE

Član 1

Ovim pravilnikom utvrđuju se mere za rano otkrivanje, dijagnostiku, sprečavanje širenja, suzbijanje i iskorenjivanje zarazne bolesti atipična kuga živine (u daljem tekstu: *Newcastle* bolest) kod živine, sportskih golubova i drugih ptica koje se drže u zatočeništvu, kao i način njihovog sprovođenja.

Odredbe ovog pravilnika ne odnose se na divlje ptice koje žive slobodno.

Član 2

Pojedini izrazi upotrebljeni u ovom pravilniku imaju sledeće značenje:

- 1) *golubarnik* jeste objekat ili mesto gde se drže ili uzgajaju sportski golubovi;
- 2) *žarište* jeste pojava jednog ili više slučajeva *Newcastle* bolesti na gazdinstvu službeno potvrđenog;
- 3) *živina* jesu kokoške, ćurke, guske, patke, morke, prepelice, golubovi, fazani i jarebice koje se uzgajaju ili drže u zatočeništvu u svrhu priploda, za proizvodnju mesa ili jaja namenjenih za ishranu ljudi ili u svrhu obnavljanja populacije pernate divljači;
- 4) *živina za klanje* jeste živina koja se direktno šalje u klanicu na klanje što je pre moguće, a najkasnije u roku od 72 sata po prispeću u klanicu;
- 5) *živina za koju se sumnja da je zaražena* jeste živina koja pokazuje kliničke znake ili post-mortalne promene karakteristične za *Newcastle* bolest;
- 6) *živina za koju se sumnja da je kontaminirana* jeste živina koja je direktno ili indirektno mogla biti izložena uzročniku bolesti;
- 7) *živina za proizvodnju* jeste živina starija od 72 sata namenjena za proizvodnju mesa, odnosno jaja za ishranu ljudi ili za obnovu populacije pernate divljači;
- 8) *živina za priplod* jeste živina starija od 72 sata namenjena za proizvodnju priplodnih jaja;
- 9) *zaražena živina* jeste živina kod koje je *Newcastle* bolest službeno potvrđena laboratorijskim ispitivanjem u ovlašćenoj laboratoriji ili živina kod koje su utvrđeni klinički znaci bolesti ili post-mortalne promene koje ukazuju na *Newcastle* bolest u slučaju sekundarnog izbijanja bolesti;

- 10) *zaraženo područje* jeste područje u poluprečniku od najmanje tri kilometara od žarišta bolesti;
- 11) *gazdinstvo* jeste svaki objekat ili prostor gde se stalno ili privremeno drži ili uzgaja živina;
- 12) *jaja za priplod* jesu jaja živine namenjena za inkubaciju;
- 13) *jato* jeste sva živina istog zdravstvenog i imunološkog statusa koja se drži unutar istog objekta ili istog ograđenog prostora i predstavlja jednu epizootiološku celinu;
- 14) *jednodnevni pilići* jesu pilići do 72 sata starosti koji nisu hranjeni;
- 15) *karantin* jeste objekat ili ograđeni prostor u kome se živina drži u potpunoj izolaciji bez kontakta sa drugom živinom i gde se sprovode laboratorijska ispitivanja;
- 16) *ovlašćena laboratorija* jeste laboratorija koja je akreditovana od organizacije nadležne za akreditaciju i ovlašćena od strane ministarstva nadležnog za poslove veterinarstva (u daljem tekstu: Ministarstvo) za sprovođenje dijagnostičkog ispitivanja u skladu sa odredbama ovog pravilnika;
- 17) *sentinel životinja* jeste životinja prijemčive vrste, slobodna od infekcije virusom *Newcastle* bolesti, koja se u određenom razdoblju jednom ili više puta uzastopno ispituje na prisustvo antitela na virus *Newcastle* bolesti;
- 18) *službena potvrda bolesti* jeste potvrda *Newcastle* bolesti od strane Ministarstva, a na osnovu pozitivnog rezultata dobijenog od nacionalne laboratorije;
- 19) *sportski golub* jeste bilo koji preveženi golub ili golub koji će biti prevožen iz golubarnika kako bi bio pušten, a koji nakon toga može slobodno doleteti natrag u golubarnik ili bilo koje drugo odredište;
- 20) *ugroženo područje* jeste područje u poluprečniku od najmanje deset kilometara od žarišta bolesti.

II MERE ZA RANO OTKRIVANJE NEWCASTLE BOLESTI KOD ŽIVINE

Sumnja na pojavu Newcastle bolesti

Član 3

Svaka sumnja na pojavu i pojava *Newcastle* bolesti mora se obavezno i bez odlaganja prijaviti Ministarstvu.

Član 4

U slučaju sumnje da je živina zaražena ili kontaminirana uzročnikom *Newcastle* bolesti, veterinarski inspektor odmah vrši epizootiološki uviđaj kako bi se potvrdilo ili isključilo prisustvo *Newcastle* bolesti i nalaže uzimanje uzoraka za laboratorijsko ispitivanje.

Odmah po prijavi sumnje na *Newcastle* bolest sprovode se sledeće mere:

1) stavljanje gazdinstva pod nadzor;

2) utvrđivanje podataka o broju živine na gazdinstvu po kategorijama, broju uginulih životinja u svakoj kategoriji, kategorijama živine sa vidljivim kliničkim znacima i kategorijama živine bez kliničkih znakova bolesti. Ti podaci moraju biti dnevno ažurirani, uzimajući u obzir broj izvođenja pilića ili uginuća u periodu dok traje sumnja na bolest;

3) sva živina na gazdinstvu mora ostati na mestu gde se drži ili se mora zatvoriti na nekom drugom mestu u karantinu;

4) zabrana uvođenja živine na gazdinstvo ili stavljanje u promet;

5) zabrana kretanja ili premeštanja ljudi, životinja ili vozila sa gazdinstva ili na gazdinstvo bez odobrenja veterinarskog inspektora;

6) zabrana iznošenja mesa živine ili leševa, hrane za životinje, opreme, otpadaka, izmeta, prostirke, odnosno svega čime se može preneti virus *Newcastle* bolesti, bez odobrenja veterinarskog inspektora;

7) zabrana stavljanja u promet jaja sa gazdinstva, osim jaja koja su otpremljena direktno u objekat za proizvodnju proizvoda od jaja i prevezena uz odobrenje veterinarskog inspektora. Odobrenje za stavljanje u promet jaja sa gazdinstava sumnjivog na *Newcastle* bolest u objekat za proizvodnju i preradu proizvoda od jaja (u daljem tekstu: određeni objekat) izdaje se ako su ispunjeni sledeći uslovi:

(1) jaja sa sumnjivog gazdinstva moraju:

- da budu u skladu sa posebnim propisom o higijeni hrane i zdravstvenim problemima u vezi proizvodnje i stavljanja u promet proizvoda od jaja,
- se otpremiti direktno sa sumnjivog gazdinstva u određeni objekat, a svaku pošiljku mora prethodno zapečatiti veterinarski inspektor koji vrši nadzor na sumnjivom gazdinstvu i pošiljka mora ostati zapečaćena u toku prevoza do određenog objekta,

(2) veterinarski inspektor koji vrši nadzor nad sumnjivim gazdinstvom obaveštava nadležnog veterinarskog inspektora na području gde se nalazi određeni objekat o nameri slanja jaja,

(3) veterinarski inspektor, koji je nadležan za određeni objekat, nalaže da se:

- jaja koja su otpremljena direktno sa sumnjivog gazdinstva u određeni objekat drže izolovano od drugih jaja od trenutka kad stignu u objekat do njihove prerade,

- ljuske takvih jaja smatraju visokorizičnim materijalom i da se sa njima postupa u skladu sa propisima koji regulišu način postupanja sa sporednim proizvodima životinjskog porekla koji nisu namenjeni za ishranu ljudi,
- ambalaža za pakovanje, vozila koja se koriste pri prevozu i svi prostori koji dođu u kontakt sa jajima očiste i dezinfikuju na način koji uništava virus *Newcastle* bolesti,
- o svim pošiljkama prerađenih jaja obavesti veterinarski inspektor koji vrši nadzor na sumnjivom gazdinstvu;

8) postavljanje odgovarajućih dezinfekcionih barijera na ulazu i izlazu iz objekata gde se drži živina i na ulazu i izlazu sa gazdinstva.

Vlasnik ili držalac živine za koju se sumnja da je zaražena ili kontaminirana virusom *Newcastle* bolesti, za vreme trajanja mera iz stava 2. ovog člana, mora preduzeti sve radnje kako bi se sprovele mere koje naloži veterinarski inspektor.

Sprovođenje mera iz st. 1. i 2. ovog člana veterinarski inspektor može naložiti i na drugim gazdinstvima, ako njihov položaj ili kontakti sa gazdinstvom na kome je postavljena sumnja na *Newcastle* bolest ukazuju na mogućnost kontaminacije.

Mere iz st. 1. i 2. ovog člana primenjuju se sve dok se sumnja na pojavu *Newcastle* bolesti službeno ne isključi.

III MERE ZA SPREČAVANJE ŠIRENJA, SUZBIJANJA I ISKORENJIVANJA NEWCASTLE BOLESTI KOD ŽIVINE

Potvrda Newcastle bolesti

Član 5

Kad se potvrdi *Newcastle* bolest, pored mera iz člana 4. ovog pravilnika, sprovode se i sledeće mere:

- 1) lišavanje života na licu mesta sve živine na gazdinstvu bez odlaganja i neškodljivo uklanjanje leševa živine i svih jaja na način da se što je više moguće smanji opasnost od širenja bolesti;
- 2) uništavanje ili odgovarajući tretman svih predmeta, otpadaka, hrane za životinje, prostirke ili izmeta koji su mogli biti kontaminirani, na način da se obezbedi uništavanje virusa *Newcastle* bolesti;
- 3) neškodljivo uništavanje mesa živine koja je zaklana u periodu pretpostavljenog vremena inkubacije bolesti;
- 4) uništavanje priplodnih jaja proizvedenih u periodu pretpostavljenog vremena inkubacije bolesti na gazdinstvu i drugim gazdinstvima za koja se utvrdi da potiču sa zaraženog gazdinstva. Živina koja se izlegla u periodu pretpostavljenog perioda inkubacije mora biti stavljena pod službeni nadzor. Konzumna jaja koja su proizvedena u periodu pretpostavljenog

vremena inkubacije bolesti, a potiču sa zaraženog gazdinstva moraju biti neškodljivo uništena, osim ako prethodno nisu bila na odgovarajući način dezinfikovana;

5) čišćenje i dezinfekcija objekata za smeštaj živine, njihove okoline, vozila koja se koriste za prevoz i opreme koja je mogla biti kontaminirana na način propisan ovim pravilnikom nakon sprovođenja mera određenih u stavu 1. tač. 1) i 2) ovog člana;

6) zabrana ponovnog uvođenja živine na imanje najmanje 21 dan posle sprovođenja mera iz stava 1. tačka 5) ovog člana;

7) sprovođenje epizootiološkog uviđaja u skladu sa članom 7. ovog pravilnika.

Veterinarski inspektor može naložiti sprovođenje mera iz stava 1. ovog člana na drugim gazdinstvima ako se na osnovu njihovog položaja, rasporeda ili kontakta sa gazdinstvom na kojem je bolest potvrđena može posumnjati na moguću kontaminaciju.

Kad se iz jata živine, koje ne pokazuje kliničke znake *Newcastle* bolesti, izoluje virus *Newcastle* bolesti koji ima ICIP (intracerebralni indeks patogenosti) veći od 0,7 i manji od 1,2, a referentna laboratorija utvrdi da izolovani virus potiče od atenuirane žive vakcine protiv *Newcastle* bolesti, Ministarstvo može odobriti odstupanje od mera iz stava 1. tač. 1) do 6) ovog člana.

Odstupanje od mera iz stava 1. tač. 1) do 6) ovog člana može se odobriti ako je gazdinstvo stavljeno pod službeni nadzor u trajanju od 30 dana, uz sprovođenje mera iz člana 4. stava 2. tač. 1), 2), 4), 5) i 6) ovog pravilnika, i zabranu prometa živine, osim ako se direktno prevozi u klanicu koju je odredilo Ministarstvo. Veterinarski inspektor koji je nadležan za klanicu mora biti obavešten o slanju živine na klanje. Živina se u klanici mora držati i klati odmah po prispeću u klanicu, odvojeno od druge živine.

Sveže meso živine iz stava 4. ovog člana mora imati oznaku o zdravstvenoj ispravnosti u skladu sa posebnim propisom o uslovima zdravlja životinja u odnosu na kontrolu svežeg mesa živine namenjenog prometu.

Mere na gazdinstvu na kome se drži dva ili više odvojenih jata

Član 6

Kada se na gazdinstvu drži dva ili više odvojenih jata, Ministarstvo može za zdrava jata na zaraženom gazdinstvu odobriti odstupanje od mera iz člana 5. stav 1. ovog pravilnika, pod uslovom da je veterinarski inspektor potvrdio da se tehnološki postupci uzgoja i proizvodnje odvijaju na način da su jata u potpunosti odvojena u pogledu smeštaja, držanja i hrane, tako da se virus ne može proširiti s jednog jata na drugo.

Epizootiološki uviđaj

Član 7

Epizootiološki uviđaj obuhvata:

- 1) utvrđivanje perioda u kojem je virus *Newcastle* bolesti mogao biti prisutan na gazdinstvu ili u golubarniku pre nego što je bolest prijavljena ili pre nego što je postavljena sumnja na bolest;
- 2) utvrđivanje izvora *Newcastle* bolesti na gazdinstvu ili u golubarniku i drugim gazdinstvima ili golubarnicima u kojima je smeštena živina, golubovi ili druge ptice koje se drže u zatočeništvu, a postoji mogućnost da su zaražene ili kontaminirane iz istog izvora;
- 3) praćenje kretanja ljudi i premeštanja živine, golubova ili drugih ptica koje se drže u zatočeništvu ili drugih životinja, vozila, jaja, mesa i leševa i bilo koje druge opreme ili predmeta, koje su mogle preneti virus *Newcastle* bolesti na ili sa predmetnog gazdinstva ili golubarnika.

Kontaktna gazdinstva

Član 8

Kada veterinarski inspektor posumnja da je živina na nekom gazdinstvu mogla biti kontaminirana zbog kretanja ljudi, životinja ili vozila ili na bilo koji drugi način, to gazdinstvo mora biti stavljeno pod službenu kontrolu.

Službena kontrola se sprovodi radi ranog otkrivanja sumnje na *Newcastle* bolest, utvrđivanja broja živine, praćenja njihovog kretanja i kad je to potrebno, sprovođenja propisanih mera.

Kad je gazdinstvo stavljeno pod službenu kontrolu, veterinarski inspektor mora zabraniti promet živine sa gazdinstva, osim direktnog prevoza u klanicu pod službenim nadzorom, za potrebe neodložnog klanja. Pre izdavanja takvog odobrenja, mora se obaviti klinički pregled sve živine kako bi se isključilo prisustvo *Newcastle* bolesti na gazdinstvu. Zabrana prometa živine mora trajati najmanje sedam dana, a uvodi se za period od 21 dan od poslednjeg datuma moguće kontaminacije.

Veterinarski inspektor može ograničiti sprovođenje mera propisanih ovim članom na deo gazdinstva i na živinu koja se tamo nalazi, pod uslovom da je ta živina smeštena, uzgajana i hranjena potpuno odvojeno i da o njoj brine drugo osoblje.

U slučaju sumnje da su sportski golubovi ili bilo koji golubarnik kontaminirani virusom *Newcastle* bolest, veterinarski inspektor preduzima sve potrebne mere ograničenja za taj golubarnik, uključujući zabranu kretanja sportskih golubova izvan golubarnika u trajanju od 21 dan.

Mere na zaraženom i ugroženom području

Član 9

Kada se na osnovu rezultata laboratorijskih ispitivanja potvrdi prisustvo *Newcastle* bolesti ministar nadležan za poslove veterinarstva (u daljem tekstu: ministar) rešenjem određuje zaraženo i ugroženo područje.

Na osnovu rešenja ministra iz stava 1. ovog člana, veterinarski inspektor neposredno na terenu određuje granicu zaraženog i ugroženog područja, u skladu sa geografskim, administrativnim, ekološkim i epizootiološkim parametrima povezanim sa *Newcastle* bolesti i mogućnostima sprovođenja, praćenja i nadzora.

Kad zaraženo, odnosno ugroženo područje prelazi na teritoriju susedne države Ministarstvo u saradnji sa nadležnim ministarstvom susedne države u uspostavlja područja iz stava 1. ovog člana.

Član 10

U zaraženom području sprovode se sledeće mere:

- 1) popis svih gazdinstva na kojima se drži živina i evidentiranje broja živine na svakom gazdinstvu;
- 2) redovne kontrole svih gazdinstva na kojima se drži živina, klinički pregled živine uključujući, prema potrebi, uzimanje uzoraka za laboratorijsko ispitivanje, o čemu se mora voditi i čuvati evidencija;
- 3) držanje živine u objektu ili prostoru za uzgoj ili na nekom drugom mestu gde može biti izolovana;
- 4) korišćenje odgovarajućih sredstava za dezinfekciju na ulazima i izlazima sa gazdinstva;
- 5) kontrola kretanja ljudi koji rade sa živinom, leševima živine i jajima, kontrola vozila koja prevoze živinu, leševe i jaja unutar zaraženog područja, uz zabranu prevoza živine kroz zaraženo područje, osim provoza živine po glavnim putevima i železnicom;
- 6) zabrana prometa živine i priplodnih jaja sa gazdinstva na kojem se drže, osim ako to odobri veterinarski inspektor u slučaju transporta sledećih pošiljki:
 - (1) živine za neposredno klanje u klanici, po mogućnosti unutar zaraženog područja ili, ako to nije moguće, u klanici izvan zaraženog područja, koju je odobrilo Ministarstvo. Meso takve živine mora imati oznaku o zdravstvenoj ispravnosti u skladu sa posebnim propisom o uslovima zdravlja životinja u odnosu na kontrolu svežeg mesa živine namenjenog prometu,
 - (2) jednodnevnih pilića ili kokica neposredno pred pronošenje na gazdinstvo unutar ugroženog područja na kojem nema druge živine. Kad nije moguće osigurati prevoz jednodnevnih pilića ili kokica pred pronošenje na imanje koje se nalazi unutar ugroženog područja, Ministarstvo može dozvoliti prevoz jednodnevnih pilića i kokica na imanje izvan ugroženog područja u skladu s posebnim postupkom, a navedena gazdinstva moraju biti stavljena pod službenu kontrolu iz člana 8. ovog pravilnika,
 - (3) priplodnih jaja u inkubatorsku stanciju koju je odobrilo Ministarstvo, a pre otpremanja jaja i pripadajuća ambalaža moraju biti dezinfikovani;
- 7) zabrana iznošenja ili raznošenja korišćene prostirke ili stajnjaka bez odobrenja;
- 8) zabrana održavanja sajмова, pijaca, izložbi ili drugih okupljanja živine ili drugih ptica.

Transport pošiljki iz stava 1. tačka 6) ovog člana mora biti sproveden pod službenim nadzorom, odmah po dobijanju odobrenja. Kretanje i premeštanje može se odobriti posle obavljenog

kliničkog pregleda na gazdinstvu. Pre i posle upotrebe prevoznog sredstva mora se izvršiti dezinfekcija.

Mere koje se primenjuju u zaraženom području ostaju na snazi najmanje 21 dan nakon sprovođenja tekuće dezinfekcije na zaraženom gazdinstvu u skladu sa članom 13. ovog pravilnika.

Posle sprovedenih mera iz st. 1. i 2. ovog člana, zaraženo područje postaje deo ugroženog područja.

Član 11

U ugroženom području sprovode se sledeće mere:

- 1) popis svih gazdinstava unutar ugroženog područja na kojima se drži živina;
- 2) kontrola prometa živine i priplodnih jaja unutar ugroženog područja;
- 3) zabrana prometa živine izvan ugroženog područja za vreme od prvih 15 dana, osim prevoza direktno u klanicu izvan ugroženog područja, koju je odobrilo Ministarstvo. Meso takve živine mora imati oznaku o zdravstvenoj ispravnosti u skladu sa posebnim propisom o uslovima zdravlja životinja u odnosu na kontrolu svežeg mesa živine namenjenog prometu;
- 4) zabrana prometa priplodnih jaja izvan ugroženog područja osim u inkubatorsku stanicu koju je odobrilo Ministarstvo. Pre otpremanja jaja i pripadajuća ambalaža moraju biti dezinfikovani;
- 5) zabrana iznošenja ili raznošenja korišćene prostirke ili stajnjaka izvan ugroženog područja;
- 6) zabrana održavanja sajmov, pijaca, izložbi ili drugih okupljanja živine ili drugih ptica;
- 7) zabrana transporta živine, osim provoza živine po glavnim putevima i železnicom.

Mere koje se primenjuju u ugroženom području ostaju na snazi najmanje 30 dana nakon sprovođenja dezinfekcije na zaraženom gazdinstvu u skladu sa članom 13. ovog pravilnika.

Praćenje kretanja

Član 12

Radi sprečavanja pojave i širenja *Newcastle* bolesti vršiće se praćenje kretanja jaja, živine i ptica koje se drže u zatočeništvu.

Postupke koji omogućavaju praćenje kretanja jaja, živine i ptica koje se drže u zatočeništvu, određuje Ministarstvo.

Vlasnik ili držalac živine, sportskih golubova, odnosno ptica koje se drže u zatočeništvu dužan je da, na zahtev veterinarskog inspektora, dostavi podatke o živini i jajima koja ulaze ili napuštaju njegovo gazdinstvo, kao i podatke o takmičenjima ili izložbama na kojima su učestvovali sportski golubovi.

Sve osobe uključene u prevoz ili promet živine, jaja, sportskih golubova i ptica koja se drže u zatočeništvu, moraju na zahtev nadležnog veterinarskog inspektora dostaviti podatke o kretanju živine, jaja, sportskih golubova i ptica koje se drže u zatočeništvu.

Dezinfekcija

Član 13

Čišćenje i dezinfekcija sprovodi se pod nadzorom veterinarskog inspektora i prema njegovim instrukcijama, upotrebom odobrenog dezinfekcionog sredstva u određenoj koncentraciji i na način propisan u Prilogu 1 - Postupak čišćenja i dezinfekcije gazdinstva (u daljem tekstu: Prilog 1), koji je odštampan uz ovaj pravilnik i čini njegov sastavni deo.

Laboratorijsko ispitivanje

Član 14

Uzimanje uzoraka i laboratorijsko ispitivanje u cilju otkrivanja prisustva virusa uzročnika *Newcastle* bolesti sprovodi se u skladu sa Prilogom 2 - Dijagnostički postupci za potvrdu i diferencijalnu dijagnostiku *Newcastle* bolesti (u daljem tekstu: Prilog 2), koji je odštampan uz ovaj pravilnik i čini njegov sastavni deo.

Obaveštavanje

Član 15

Ministarstvo će preduzeti sve potrebne mere za dobru informisanost ljudi na zaraženom i ugroženom području o naređenim merama koje su na snazi i preduzeti sve što je potrebno za pravilno sprovođenje naređenih mera.

Laboratorija

Član 16

Koordiniranu primenu propisanih standarda i dijagnostičkih metoda za *Newcastle* bolest, potpunu antigenu i biološku tipizaciju virusa uzročnika *Newcastle* bolesti u svako doba, potvrđivanje dobijenih rezultata u ostalim akreditovanim laboratorijama, testiranje reagenasa za upotrebu u ostalim akreditovanim laboratorijama, testiranje efikasnosti, potentnosti i čistoće vakcine, periodično sprovođenje komparativnih testova i čuvanje izolata virusa vrši nacionalna laboratorija.

Nacionalna laboratorija ostvaruje stručnu saradnju sa referentnom laboratorijom Evropske unije za *Newcastle* bolest (*Central Veterinary Laboratory, New Haw, Weybridge, Surrey KT153NB, United Kingdom*).

Vakcinacija

Član 17

Vakcinacija protiv *Newcastle* bolesti dozvoljena je isključivo sa vakcinom koja je odobrena za stavljanje u promet, a primenjuje se u profilaktičke svrhe ili kao dopuna merama kontrole koje se sprovode kad se pojavi bolest.

Profilaktička vakcinacija protiv *Newcastle* bolesti vrši se u skladu sa posebnim propisom.

Hitna vakcinacija

Član 18

Kad je potvrđeno prisustvo *Newcastle* bolesti, Ministarstvo može odrediti teritoriju i vremenski rok u kojem će se sprovesti brza i sistematska vakcinacija određenih vrsta živine (u daljem tekstu: hitna vakcinacija), pod službenom kontrolom.

Kod živine za koju se sumnja da je zaražena ne sprovodi se vakcinacija.

Prilikom hitne vakcinacije sprovode se sledeće mere:

- 1) živina se vakciniše što je pre moguće;
- 2) sva živina koja je izležena ili preseljena na gazdinstva koja se nalaze na teritoriji na kojoj se sprovodi hitna vakcinacija vakciniše se, ukoliko nije prethodno vakcinisana;
- 3) za vreme trajanja hitne vakcinacije, sva živina koja se drži na gazdinstvima na teritoriji na kojoj se sprovodi hitna vakcinacija mora da ostane na tim gazdinstvima, osim jednodnevnih pilića preseljenih na drugo gazdinstvo na teritoriji na kojoj se sprovodi hitna vakcinacija gde će biti vakcinisani i živine koja je upućena direktno u klanicu na neposredno klanje. Ukoliko se klanica nalazi izvan teritorije na kojoj se sprovodi hitna vakcinacija, transport živine se dozvoljava posle obavljenog kliničkog pregleda na gazdinstvu.

Posle izvršene hitne vakcinacije transport izvan teritorije na kojoj hitna vakcinacija može se dozvoliti za:

- 1) jednodnevne piliće namenjene za proizvodnju mesa koji mogu biti premešteni na gazdinstvo gde će se vakcinisati, a to imanje mora, do klanja te živine, biti pod nadzorom;
- 2) živina koja je bila vakcinisana pre više od 21 dan, a namenjena je za neodložno klanje;
- 3) priplodna jaja koja potiču od živine za priplod koja je bila vakcinisana pre najmanje 21 dan, a jaja i pripadajuća ambalaža moraju biti dezinfikovani pre premeštanja.

Mere iz stava 3. tačka 2) i stava 4. ovog člana, moraju se sprovesti tri meseca po završetku hitne vakcinacije, a sprovođenje mera može se produžiti za jedno ili više dodatnih tromesečnih perioda.

Ministarstvo može izuzeti pojedina jata od posebne naučne vrednosti od hitne vakcinacije, pod uslovom da su preduzete sve potrebne mere za zaštitu njihovog zdravlja i da su redovno serološki ispitane.

Upotreba pomija

Član 19

U ishrani živine ne smeju se koristiti pomije poreklom iz međunarodnog transporta, kao što su brodovi, drumska vozila ili avioni.

IV MERE ZA RANO OTKRIVANJE, SPREČAVANJE ŠIRENJA, SUZBIJANJA I ISKORENJIVANJA NEWCASTLE BOLESTI KOD SPORTSKIH GOLUBOVA I PTICA KOJE SE DRŽE U ZATOČENIŠTVU

Član 20

Kad postoji sumnja da su golubovi ili ptice koje se drže u zatočeništvu zaražene virusom *Newcastle* bolesti, veterinarski inspektor mora odmah započeti sa postupcima u cilju potvrde ili isključenja prisustva bolesti.

Odmah po prijavi sumnje gazdinstvo ili golubarnik se stavlja pod službeni nadzor.

Veterinarski inspektor nalaže zabranu napuštanja golubarnika ili gazdinstva za sve golubove ili ptice koja se drže u zatočeništvu kao i zabranu iznošenja bilo čega drugog čime bi se mogao preneti virus *Newcastle* bolesti.

Mere iz st. 1, 2. i 3. ovog člana sprovode se dok sumnja na *Newcastle* bolest ne bude službeno isključena.

Ako se prisustvo *Newcastle* bolesti službeno potvrdi, veterinarski inspektor sprovodi epizootiološki uviđaj i nalaže:

1) sprovođenje mera kontrole iz člana 5. stav 1. tač. 1), 2), 5) i 6) ovog pravilnika, za golubove pismošne ili ptice koje se drže u zatočeništvu i golubarnike zaražene virusom *Newcastle* bolesti; ili

2) sprovođenje najmanje sledećih mera:

(1) zabranu kretanja golubova ili ptica koje se drže u zatočeništvu izvan golubarnika ili gazdinstva najmanje 60 dana posle prestanka kliničkih znakova *Newcastle* bolesti,

(2) uništavanje ili tretiranje svih materijala ili otpada koji bi mogli biti kontaminirani. Tretman mora biti sproveden na način da je uništen virus *Newcastle* bolesti i otpad koji se nakupio za vreme od 60 dana nakon prestanka kliničkih znakova *Newcastle* bolesti.

Podaci o stanju bolesti i merama kontrole koje se primenjuju u golubarniku ili gazdinstvu dostavljaju se Ministarstvu u skladu sa Prilogom 3 - *Newcastle* bolest sportski golubovi i ptice koje se drže u zatočeništvu, koji je odštampan uz ovaj pravilnik i čini njegov sastavni deo.

V KRIZNI PLAN

Član 21

Ministarstvo donosi Krizni plan, u skladu sa ovim pravilnikom.

Krizni plan sprovodi krizni centar, koga obrazuje ministar, u skladu sa propisima o državnoj upravi.

Krizni plan sadrži mere koje treba primeniti u slučaju izbijanja *Newcast/e* bolesti.

Sadržina kriznog plana mora biti u skladu sa Prilogom 4 - Sadržina Kriznog plana, koji je odštampan uz ovaj pravilnik i čini njegov sastavni deo.

VI PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Član 22

Danom stupanja na snagu ovog pravilnika prestaje da važi Pravilnik o merama za suzbijanje i iskorenjivanje *Newcast/l* - bolesti pernate živine ("Službeni list SFRJ", broj 39/88).

Član 23

Ovaj pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom glasniku Republike Srbije".

Prilog 1

POSTUPAK ČIŠĆENJA I DEZINFEKCIJE ZARAŽENOG IMANJA

1. Tekuće čišćenje i dezinfekcija:

- 1) kada se leševi živine uklone posle neškodljivog uništavanja, delovi gazdinstva u kojima je bila smeštena živina i delovi drugih objekata, dvorišta i gazdinstva koji su kontaminirani za vreme klanja ili post-mortalnog pregleda moraju se dezinfikovati odobrenim preparatom;
- 2) svi ostaci živine ili jaja koja su mogla kontaminirati zgrade, dvorišta, opremu i druge delove gazdinstva, moraju biti pažljivo sakupljeni i neškodljivo uništeni zajedno sa leševima;
- 3) preparat za dezinfekciju mora ostati na površinama najmanje 24 sata.

2. Završno čišćenje i dezinfekcija:

- 1) sve površine moraju biti tretirane sredstvom za odmašćivanje, a zatim isprane vodom;

- 2) posle tretiranja sredstvom za odmašćivanje i ispiranja vodom, sprovodi se još jedno prskanje dezinfekcionim sredstvom;
- 3) posle sedam dana prostori se moraju tretirati sredstvom za odmašćivanje, zatim ih treba isprati hladnom vodom, isprskati dezinfekcionim sredstvom i ponovo isprati vodom;
- 4) korišćena prostirka i stajnjak moraju se tretirati na način da se uništi virus *Newcastle* bolesti, što mora uključivati najmanje jedan od sledećih postupaka:
 - (1) spaljivanje ili obradu parom pri temperaturi od 70° C,
 - (2) zakopavanje dovoljno duboko da se spreči pristup štetočina i divljih ptica,
 - (3) sakupljanje i vlaženje (ako je potrebno da se postigne fermentacija), pokrivanje da se postigne temperatura od 20° C i spreči pristup štetočina i divljih ptica i ostaviti pokriveno 42 dana.

Prilog 2

DIJAGNOSTIČKI POSTUPCI ZA POTVRDU I DIFERENCIJALNU DIJAGNOSTIKU NEWCASTLE BOLESTI

Za izdvajanje i karakterizaciju virusa *Newcastle* bolesti moraju se koristiti sledeći postupci iz ovog priloga kao smernice i minimum kriterijuma koji će se primenjivati u dijagnostikovanju *Newcastle* bolesti.

Virus koji uzrokuje *Newcastle* bolest je iz familije *Paramyxoviridae*. Trenutno postoji devet serološki različitih sojeva ptičjih paramiksovirusa označenih od PMV-1 do PMV-9. Svi virusi *Newcastle* bolesti pripadaju soju PMV-1. Za potrebe dijagnostičkih postupaka za potvrdu i diferencijalnu dijagnostiku *Newcastle* bolesti primenjuje se sledeća definicija:

"*Newcastle* bolest" je infekcija živine uzrokovana ptičjim sojem paramiksovirusa 1, sa intracerebralnim indeksom patogenosti (ICPI) kod jednodnevnih pilića većim od 0,7.

Poglavlje I. UZIMANJE I OBRADA UZORAKA

1. Uzorci: brisevi iz kloake (ili izmet) i trahealni brisevi bolesnih ptica, izmet ili sadržaj creva, tkivo mozga, dušnik, pluća, jetra, slezena i drugi očigledno promenjeni organi svežih leševa ptica.

2. Obrada uzoraka

Organi i tkiva navedeni u tački 1. ovoga poglavlja mogu biti pripremljeni kao grupni uzorak, ali je neophodno da se izmet obradi odvojeno. Brisevi se potpuno uranjaju u dovoljnu količinu rastvora antibiotika. Uzorci izmeta i organa treba da se homogenizuju (u zatvorenoj mešalici ili koristeći tarionik i sterilni pesak) u rastvoru antibiotika, dok se ne dobije 10 - 20% suspenzija

(m/v). Suspenziju treba ostaviti otprilike dva sata na sobnoj temperaturi (ili na 4° C preko noći), a zatim se vrši centrifugiranje (npr. 800 do 1.000 g za 10 minuta).

3. Rastvor antibiotika

Za uzorke izmeta potrebne su visoke koncentracije antibiotika, a uobičajna mešavina je 10.000 jedinica/ml penicilina, 10 mg/ml streptomcina, 0,25 mg/ml gentamicina i 5.000 jedinica/ml mikostatina u puferizovanom fiziološkom rastvoru (PBS). Za uzorke tkiva i briseve dušnika ove se koncentracije mogu smanjiti do pet puta. Za sprečavanje rasta hlamidije, može se dodati 50 mg/ml oksitetraciklina. Pri pripremi rastvora antibiotika, potrebno je proveravati pH posle dodavanja antibiotika i podesiti ga na pH od 7,0 do 7,4.

Poglavlje II. IZDVAJANJE VIRUSA

Izdvajanje virusa u kokošijem embrionu:

1. Po 0,1 do 0,2 ml pročišćenog supernatanta se inokuliše u alantoisnu šupljinu svakog od najmanje četiri kokošija embriona koji su bili inkubirani 8 do 10 dana. Idealno bi bilo koristiti embrione iz jata slobodnog od svih patogenih agenasa (SPF), ali ako to nije moguće prihvatljivo je korišćenje embriona koji potiču iz jata za koje je utvrđeno da je slobodno od antitela virusa *Newcastle* bolesti. Inokulirana jaja se inkubiraju na temperaturi od 37° C i kontrolišu svaki dan prosvetljavanjem. Jaja s mrtvim ili umirućim embrionima i sva ostala jaja se šest dana nakon inokulacije hlade na 4° C, a alantoisno-amnionska tečnost se testira na hemaglutinacijsku aktivnost. Ukoliko nema hemaglutinacije, gore opisani postupak treba ponoviti koristeći nerazređenu alantoisno-amnionsku tečnost kao inokulat.

2. Kad se utvrdi hemaglutinacija, bakteriološkim ispitivanjem treba isključiti prisustvo bakterija. Ukoliko su bakterije prisutne, tečnost treba filtrirati kroz 450-nm membranski filter, dodati i antibiotik i s njima se inokuliraju kokošiji embrioni kako je gore opisano.

Poglavlje III. DIFERENCIJALNA DIJAGNOSTIKA

1. Preliminarna diferencijacija

Svi hemaglutinirajući virusi moraju biti odmah dostavljeni nacionalnoj laboratoriji na potpunu identifikaciju, karakterizaciju i test patogenosti. Važno je što pre uvesti privremene mere kontrole *Newcastle* bolesti sa ciljem ograničavanja širenja virusa, a ostale akreditovane laboratorije moraju biti u mogućnosti da identifikuju prisutnost virusa *Newcastle* bolesti. Hemaglutinirajuće tečnosti moraju biti testirane inhibicijom hemaglutinacije, kako je opisano u Poglavlju V. i VI. ovoga priloga. Pozitivna inhibicija (24 ili više) s poliklonskim antiserumom, specifičnim za virus *Newcastle* bolesti, koji ima titar najmanje 29 treba poslužiti kao preliminarna identifikacija na temelju koje se uvode privremene mere kontrole.

2. Potvrda

- 1) Nacionalna laboratorija mora da sprovede potpunu diferencijalnu dijagnostiku bilo kog hemaglutinirajućeg uzročnika. Potvrda virusa *Newcastle* bolesti mora se sprovesti testom inhibicije hemaglutinacije s monospecifičnim pilećim antiserumom. Testovi indeksa intracerebralne patogenosti koji su opisani u Poglavlju VII. ovoga priloga moraju sprovesti za sve pozitivne izolate. Indeksi patogenosti veći od 0,7 ukazuju na prisustvo virusa i u tom slučaju mora se narediti potpuno sprovođenje mera kontrole.
- 2) Razvoj tipizacije virusa *Newcastle* bolesti, a posebno tehnike s monoklonskim antitelima, omogućio je grupisanje sojeva i izolata u skupove. Monoklonska antitela koja su specifična za sojeve vakcine mogu se upotrebljavati u jednostavnim testovima inhibicije hemaglutinacije.
- 3) S obzirom da se živi sojevi vakcine mogu često izdvojiti iz uzoraka uzetih od živine, prednost je njihova brza identifikacija u nacionalnoj laboratoriji. Takva monoklonska antitela osigurava referentna laboratorija Evropske unije i iste dostavlja nacionalnim laboratorijama da se omogući potvrda izolacije vakcinalnih virusa.
- 4) Nacionalna laboratorija mora dostaviti sve hemaglutinirajuće uzročnike referentnoj laboratoriji Evropske unije.

3. Dalje tipiziranje i karakterizacija izolata

Referentna laboratorija Evropske unije mora dobiti od nacionalnih laboratorija sve hemaglutinirajuće viruse za dalje antigenske i genetičke studije da se, u skladu s nadležnošću i dužnostima referentne laboratorije, omogući bolje razumevanje epidemiologije *Newcastle* bolesti u Evropskoj uniji.

Poglavlje IV. BRZI TESTOVI ZA OTKRIVANJE VIRUSA I ANTITELA ZA VIRUS NEWCASTLE BOLESTI

Brzi testovi za otkrivanje virusa *Newcastle* bolesti kod vakcinisanih ptica i otkrivanje antitela kod nevakcinisanih ptica su sledeći:

1. Otkrivanje virusa *Newcastle* bolesti

Za dijagnostiku infekcije kod vakcinisanih ptica koristi se nekoliko brzih testova koji direktno otkrivaju antigene *Newcastle* bolesti. Najviše se koriste fluorescentni testovi na uzdužno odsečenim uzorcima dušnika i peroksidazni testovi na mozgu. Za otkrivanje antigena mogu se primenjivati i drugi direktni testovi za dijagnostiku infekcija virusom *Newcastle* bolesti. Nedostatak takvih testova je nepraktičnost pretraživanja svih potencijalnih mesta replikacije virusa *Newcastle* bolesti kod vakcinisanih ptica, tako da negativan nalaz u dušniku ne isključuje moguće postojanje virusa u crevima. Za rutinsku dijagnostiku *Newcastle* bolesti se ne preporučuje nijedna metoda direktnog otkrivanja antigena virusa, ali u određenim okolnostima takvi testovi mogu biti od koristi.

2. Otkrivanje antitela kod nevakcinisanih ptica

Inhibicija hemaglutinacije se uobičajeno koristi za dokaz i određivanje visine antitela za virus *Newcastle* bolesti, a preporuke za izvođenje testa opisane su u Poglavlju V i VI ovog priloga. Imunoenzimski testovi (ELISA) mogu biti uspešno korišćeni za otkrivanje antitela virusa.

3. Veličina uzoraka

Uzorke krvi treba uzeti od svih ptica ako je jato manje od 20 ptica, odnosno od 20 ptica iz većih jata (ovo će dati 99% verovatnoće u otkrivanju bar jednog seropozitivnog slučaja ukoliko je 25% jata ili više pozitivno, bez obzira na veličinu jata). Krv treba pustiti da se zgruša, zatim se odvoji serum za test.

1) Ispitivanje na antitela

Pojedinačne uzorke seruma treba testirati na sposobnost inhibicije hemaglutinirajućeg antigena virusa *Newcastle* bolesti u standardnom testu inhibicije hemaglutinacije, kako je definisano u Poglavlju VI ovog priloga. Za inhibiciju hemaglutinacije mogu se koristiti 4 ili 8 hemaglutinacijskih jedinica. Odluku donosi nacionalna laboratorija. Antigen koji se koristi utiče na visinu na kojoj se serum smatra pozitivan: pri 4 hemaglutinacijske jedinice pozitivan je svaki serum s titrom 24 ili više, pri 8 hemaglutinacijskih jedinica pozitivan je svaki serum s titrom 23 ili više.

Poglavlje V. HEMAGLUTINACIJSKI (HA) TEST

1. Reagensi

- 1) izotonični fiziološki rastvor, puferizovan sa fosfatnim puferom (PBS) (0,05 M) na pH 7,0 - 7,4;
- 2) eritrocite, uzete od najmanje tri petla ili kokoške slobodne od specifičnih patogena (ako to nije moguće, krv se može uzeti od ptica koje su redovno testirane i za koje je dokazano da su slobodne od antitela na virus *Newcastle* bolesti), dodati u jednak volumen Alseverovog rastvora. Eritrocite pre upotrebe treba isprati tri puta rastvorom PBS. Za test se preporučuje 1% suspenzija (hematokrit v/v) u PBS-u;
- 3) za standardni antigen se preporučuje soj Ulster 2C virusa *Newcastle* bolesti.

2. Postupak

- 1) u svaki bazenčić plastične mikroploče staviti 0,025 ml rastvora PBS (treba koristiti ploče sa bazenčićima V-dnom);
- 2) u prvi bazenčić se stavlja 0,025 ml suspenzije virusa;
- 3) pomoću mikrotitracionog razređivača napraviti dvostruka serijska razređenja (1:2 do 1:4096) virusa uzduž mikrotitar ploče;
- 4) u svaki bazenčić dodati još po 0,025 ml PBS-a;

- 5) u svaki bazenčić dodati još po 0,025 ml 1% eritrocita;
- 6) lagano protresti i ostaviti na 4° C;
- 7) ploče se očitavaju 30-40 minuta kasnije, kad se natalože eritrociti u kontrolnim bazenčićima. Očitavati tako da se u nagnutoj mikrotitar ploči posmatra prisutnost ili odsutnost toka eritrocita u obliku suze. U bazenčićima gde nije došlo do hemaglutinacije eritrociti bi morali teći istom brzinom kao eritrociti u kontrolnim bazenčićima bez virusa;
- 8) HA titar je najveće razređenje virusa, koja uzrokuje aglutinaciju eritrocita. Smatra se da takvo razređenje sadrži jednu HA jedinicu (HAJ). HA titar može se tačnije odrediti ukoliko se naprave dvostruka serijska razređenja virusa s početnim razređenjem 1:3, 1:4, 1:5, 1:6 i slično. Ovaj postupak se preporučuje za tačnu pripremu antigena za test inhibicije hemaglutinacije (Poglavlje VI. ovog priloga).

Poglavlje VI. TEST INHIBICIJE HEMAGLUTINACIJE (IH)

1. Reagensi (Poglavlje V.)

- 1) fiziološki rastvor s fosfatnim puferom (PBS);
- 2) virusna suspenzija, razređena u PBS-u tako da sadrži 4 ili 8 HAJ;
- 3) 1% eritrociti petla ili kokoške;
- 4) negativni kontrolni kokošji serum;
- 5) pozitivni kontrolni kokošji serum.

2. Postupak

- 1) u svaki bazenčić mikroploče staviti po 0,025 ml PBS-a (koriste se ploče s bazenčićima sa V-dnom);
- 2) u prvo udubljenje ploče staviti 0,025 ml seruma;
- 3) korišćenjem mikrotitracionog razređivača napravimo dvostruke razređenosti seruma po ploči;
- 4) dodati 0,025 ml razređene virusne suspenzije, koja sadrži 4 ili 8 HAJ;
- 5) lagano protresti i ostaviti ploču na 4° C najmanje 60 minuta ili na sobnoj temperaturi najmanje 30 minuta;
- 6) u sve bazenčiće dodati 0,025 ml 1% eritrocita;

- 7) lagano protresti i ostaviti na 4° C;
- 8) ploče se očitavaju nakon 30 do 40 minuta kad se natalože eritrociti u kontrolnim bazenčićima. Očitavati tako da se u nagnutoj mikrotitar ploči posmatra prisutnost ili odsutnost toka u obliku suze s istom brzinom koju ima tok u kontrolnim bazenčićima, koje sadrže samo eritrocite (0,025 ml) i PBS (0,05 ml);
- 9) titar IHA je najveće razređenje antiseruma koje uzrokuje potpunu inhibiciju 4 ili 8 jedinica virusa (svaki put test mora uključivati HA titraciju da se potvrdi prisutnost zahtevanih HAJ);
- 10) rezultati su važeći kad je titar negativnog kontrolnog seruma manji od 23 za 4 HAJ ili 22 za 8 HAJ i kad titar pozitivnog kontrolnog seruma ne odstupa za više od jednog razređenja od njegovog standardnog titra.

Poglavlje VII. TEST INDEKSA INTRACEREBRALNE PATOGENOSTI

1. Zaražena, sveže dobijena alantoisna tečnost (NA titar mora biti veći od 24) se razredi 1:10 u sterilnom, izotoničnom rastvoru (antitela se ne smeju upotrebiti).
2. 0,05 ml razređenog virusa se ubrizga intracerebralno u svaki od deset jednodnevnih pilića (npr. 24 sata; 40 sati nakon izleženja). Pilići bi trebali biti izleženi iz jaja dobijenih od jata slobodnog od specifičnih patogena.
3. Pilići se posmatraju u razmacima od 24 sata tokom osam dana.
4. Pri svakom posmatranju svako se pile boduje: 0 = normalno, 1 = bolesno, 2 = mrtvo.
5. Indeks se računa kako je prikazano u sledećem primeru:

Klinički znakovi	Dan nakon inokulacije (broj pilića)									Rezultat
	1	2	3	4	5	6	7	8	Ukupno	
normalni	10	4	0	0	0	0	0	0	14x0	= 0
bolesni	0	6	10	4	0	0	0	0	20x1	= 20
mrtvi	0	0	0	6	10	10	10	10	46x2	= 92
									Ukupno = 112	
Indeks je srednja vrednost po piletu po pregledu = $112,80 = 1,4$										

Poglavlje VIII. TEST SPOSOBNOSTI FORMIRANJA PLAKA

Uobičajeno je upotrebiti niz razređenja virusa kako bi se osigurala prisutnost optimalnog broja plakova na ploči. Desetorostruko razređenje do 107 u PBS-u bi trebalo biti dovoljno. Kulture pilećih embrionalnih ćelija ili odgovarajuća ćelijska linija (npr. *Madin-Darby* ćelijska kultura goveđeg bubrega) pripreme se u Petrijevim šoljama prečnika 5 cm. 0,2 ml svakog razređenog virusa doda se u svaku od dve Petrijeve šolje i ostavi da se virus apsorbuje tokom 30 minuta.

Posle trostrukog ispiranja PBS-om, zaražene ćelije se preliju odgovarajućim medijem koji sadrži 1% agar sa ili bez 0,01 mg/ml tripsina. Važno je da se mediju za prekrivanje ne dodaje serum. Posle 72 sata inkubacije pri 37° C plakovi bi morali biti dovoljno veliki. Najbolje se vide kad se gornji sloj agara odstrani, a ćelijski sloj oboji kristalno ljubičastim (0,5 m/v) etanolom (25% v/v). Svi virusi, inkubirani u prisustvu tripsina u prekrivenom sloju, moraju dati jasno vidljive plakove. Kad u sloju za prekrivanje nema tripsina, samo virusi koji su virulentni za kokoši proizvode plakove.

Prilog 3

NEWCASTLE BOLEST SPORTSKI GOLUBOVI I PTICE KOJE SE DRŽE U ZATOČENIŠTVU

1. Lokacija:	
- golubarnika:	
- gazdinstva:	
2. Ime i prezime (imena i prezimena) i adresa (adrese) vlasnika:	
3. Sumnja na <i>Newcastle</i> bolesti:	
a) datum:	
b) razlog:	
c) broj: - golubova koji se drže u vreme sumnje na bolest:	
- ptica koje se drže u zatočeništvu:	
4. Potvrda <i>Newcastle</i> bolesti:	
a) datum:	
b) potvrdio:	
c) klinički znaci primećeni u vreme potvrde bolesti:	
5. Status vakcinacije u vreme sumnje na bolest:	
6. Ograničenje premeštanja uvedeno (datum):	
7. Ograničenje premeštanja ukinuto (datum):	
8. Broj jata koja su smeštena u krugu od jednog kilometra od golubarnika ili gazdinstva iz tačke 1:	

Prilog 4

SADRŽINA KRIZNOG PLANA

Krizni plan mora da bude sačinjen tako da sadrži:

- 1) listu lokalnih kriznih štabova za kontrolu bolesti koji imaju odgovarajuće mogućnosti za koordinaciju mera kontrole bolesti na lokalnom nivou;
- 2) detaljne podatke o osoblju koje provodi mere kontrole, njihovoj osposobljenosti i odgovornostima;
- 3) podatke na osnovu kojih svaki lokalni krizni štab može da brzo kontaktira osobe ili organizacije koje su direktno ili indirektno povezane sa izbijanjem bolesti;
- 4) podatke o raspoloživoj opremi i materijalima koji su potrebni za ispravno sprovođenje mera za kontrolu bolesti;
- 5) detaljna uputstva o merama koje treba preduzeti u slučaju sumnje i potvrde infekcije ili kontaminacije, uključujući predlaganje načina za neškodljivo uništavanje leševa;
- 6) program edukacije radi održavanja i unapređenja osposobljenosti u terenskim i administrativnim postupcima;
- 7) podatke o dijagnostičkim laboratorijama koje imaju prostore za obdukcije, potrebne kapacitete za serologiju i histologiju, itd. i održava osposobljenost za brzu dijagnostiku, kao i način brzog dostavljanja uzoraka;
- 8) podatke o količinama vakcine protiv *Newcastle* bolesti, koje su procenjene da će biti potrebne u slučaju sprovođenja hitne vakcinacije.